

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіаграмотність та інформаційна гігієна

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Для всіх освітніх програм

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 4 від 31 жовтня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна гігієна
Викладач	Шотурма Наталія Володимирівна , кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики Марчук Ганна Іванівна , кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Пристаї Галина Іванівна , кандидат із соціальних наук, доцент кафедри журналістики Хороб Соломія Степанівна , кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Шлемкевич Тетяна Вікторівна , кандидат політичних наук, старший викладач кафедри журналістики
Контактний телефон викладача	+380977695896 +380989609520 +380966220786 +380975235926 +380971056942
Е-mail викладача	nataliia.shoturma@cnu.edu.ua ganna.marchuk@cnu.edu.ua halyna.prystai@cnu.edu.ua solomiia.khorob@cnu.edu.ua tetiana.shlemkevych@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/2243df355c6214d98d3c
Консультації	Відповідно до розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>У контексті стрімкого розвитку сучасних медіа та інтерактивних систем комунікацій, курс готує студентів до ефективної, безпечної та етичної роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) та мас-медіа.</p> <p>Здобувачі навчатимуться критично орієнтуватися у сьогоdnішньому медіапросторі, аналізувати та оцінювати медіаповідомлення, розуміючи їхній вплив на особистість. Особлива увага приділяється формуванню правил культури спілкування в інформаційному суспільстві та застосуванню методів захисту від можливих негативних впливів.</p> <p>Практичний блок курсу сфокусований на застосуванні технологій мультимедіа в професійній діяльності, що дозволить студентам самостійно створювати та поширювати якісні медіаповідомлення у своїй галузі.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів комплексної теоретичної бази знань з основ медіаграмотності та практичних навичок для ефективної, критичної та безпечної взаємодії з медіаджерелами, що включає компетентне</p>	

використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчально-пізнавальній та міжособовій діяльності для запобігання вразливості до медіаманіпуляції.

4. Компетентності

- Обізнаність із теоретичними основами медіаграмотності, принципами функціонування різних видів медіа та масової комунікації, а також із сучасними технологіями мультимедіа, що використовуються у професійній діяльності.
- Уміння трансформувати набуті знання про критичний аналіз медіаповідомлень та цифрову етику в засоби розв'язання професійних завдань, що вимагають аналізу впливу інформації на особистість та застосування правил культури спілкування в інформаційному суспільстві.
- Готовність до відбору, оцінки і застосування в майбутній професійній діяльності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та інструментів для збору, передачі та зберігання інформації.
- Здатність до критичного аналізу та ідентифікації різних типів інформаційного впливу, розшифрування закодованої у медіаповідомленнях інформації та застосування методів захисту як умови формування інформаційної безпеки.
- Готовність до саморозвитку та самовдосконалення у сфері володіння навичками самостійного створення якісних медіаповідомлень (мультимедійного контенту) в галузі професійної діяльності.
- Комунікативність, етична компетентність та відповідальність у процесі взаємодії з медіаджерелами, що забезпечує безпечне та етичне користування інформаційно-комунікаційними технологіями.

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти повинні :

Знати:

- Особливості функціонування сучасних інфокомунікаційних систем та їхній вплив на суспільну свідомість і комунікацію.
- Основні поняття медіа- та інформаційної грамотності; етичні та професійні стандарти створення якісного та достовірного контенту.
- Специфіку механізмів поширення та впливу дезінформації, пропаганди, фейків та маніпулятивних стратегій у різних медіаканалах.
- Методику верифікації інформації, принципи роботи основних комунікаційних інструментів в Інтернеті та їхню специфіку використання для протидії інформаційним загрозам.
- Переваги та недоліки різних комунікаційних платформ, а також правові та етичні аспекти, пов'язані з розповсюдженням інформації в мережі.
- Правила та методики планування інформаційної діяльності з урахуванням цілей, етичних обмежень та передбачуваних інформаційних ризиків.

Вміти:

- Ідентифікувати та аналізувати медіаповідомлення за різними параметрами (достовірність, джерело, відповідність стандартам контенту).
- Застосовувати на практиці набуті теоретичні знання про основи інформаційної гігієни та безпечної взаємодії з медіаджерелами.
- Створювати контент, що відповідає професійним та етичним стандартам, із застосуванням технології мультимедіа.
- Розробляти та реалізовувати базові стратегії протидії дезінформації в інформаційному середовищі.
- Генерувати якісний та достовірний інформаційний контент для будь-якого виду медіа, використовуючи перевірені та обов'язкові джерела інформації.

- Критично оцінювати та прогнозувати реакцію аудиторії на власний або сторонній інформаційний продукт, зважаючи на положення та методи медіаграмотності.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	10
семінарські заняття / практичні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4, 6, 8	Для всіх ОП	2, 3, 4	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Тема 1. Медіаграмотність : Теоретичні основи та цифрове середовище	2	4	12
Тема 2. Інформація, мас-медіа та журналістські стандарти	2	4	12
Тема 3. Медіа та аудиторія: вплив та власність	2	4	12
Тема 4. Маркери та технології маніпуляцій	2	4	12
Тема 5. Технології штучного інтелекту та інформаційні загрози	2	4	12
Загалом	10	20	60

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: практичні завдання, доповідь з презентацією та самостійна робота – 60 балів; залікова робота – 40 балів.
-----------------------------------	--

Вимоги до письмової роботи	Письмовий контроль у вигляді модульної контрольної роботи, виконання індивідуальних завдань, реферату, поточного контролю.
Практичні заняття	Робота на практичному занятті оцінюється за 100-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік) Форма здачі (комбінована).

8. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Заплановано виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами практичних занять та темами, які винесені на самостійне опрацювання; також додаткових письмових індивідуальних завдань; письмових експрес-опитувань на практичних заняттях. Письмові роботи здобувача вищої освіти повинні демонструвати самостійність виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Академічна доброчесність. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (зокрема із використанням мобільних девайсів). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: 1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності. 3. Положення про запобігання академічному плагіату. 4. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися із зазначеними положеннями та документами можна за посиланням: <http://surl.li/jmet>

Відвідування занять: Присутність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях є обов'язковою. Пропущені з поважних причин заняття мають бути відпрацьовані. Здобувач вищої освіти повинен дотримувати навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути уважним та відповідальним. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати, виконавши індивідуальні завдання або виконавши тести за темою. Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за практичні заняття чи завдання самостійної роботи. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р. Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <http://surl.li/kedzc>

Неформальна освіта. Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, ВУМonline та ін. за відповідним предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті

імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №672 від 24.11.2022).
Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <http://surl.li/>

9. Рекомендована література

Основна

1. Aitchison J., Lewis D. M. *New Media Language*. London; Routledge, 2004. 211 p.
2. Войтович Н.О., Імбіровська-Сиваківська Л.А. Медіаграмотність: технології і практичне застосування / За заг. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 57 с.
3. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практичний посібник. Дніпро : ЛІРА, 2017. 133 с.
4. Журналістика: посібник / Пер. з нім. В. Климченко та В. Олійник; наук. ред. В. Іванов. — К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2025. — 393 с.
5. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми: наук. видання / Укл.: Петрів Т., Сафаров А., Сюмар В., Чекмишев О. К.: Нічлава, 2006. 100 с.
6. Зоря Ю. М. Медіаграмотність та STEM-освіта: виклики та можливості: навчально-практичний посібник. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 98 с.
7. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
8. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». К.: IREX в Україні, 2019–2020.
9. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. / Розроблено в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Київ : IREX, 2021. 400 с
10. Інформаційна гігієна та медіаосвіта: що нового в умовах воєнного часу. Навчально-методичний посібник / за редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. — Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. — 44 с.
11. Квіт С. Масові комунікації: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
12. Кузнецова О.Д. Засоби масової комунікації : Навч. посібн. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
13. Лабенко О., Шакур Н., Заїка Т. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклик та можливості для української освіти. Перспективи та інновації науки. 2023. № 12 (30). С. 331-345.
14. Ладика О., Ярема О. Навчання запобігання видам шахрайства у медійному просторі. Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». К.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. С. 474-481.
15. Ладика О.В., Ярема О.Б. Розвиток критичного мислення: реклама у медіа. The 4th International scientific and practical conference “Topical issues of modern science, society and education” (November 1-3, 2021). SPC “Sciconf.com.ua”, Kharkiv. С. 589-595.
16. Ладика О.В., Ярема О.Б. Урок медіаграмотності: блогери-інфлуенсери чи маніпулятори. Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (11-12 листопада 2021). Тернопіль, 2021. № 8. С. 224-226.
17. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. К.: К. І. С., 2002. 264 с.
18. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 538 с.
19. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Плани-конспекти уроків / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.: ЦВП, АУП, 2016.
20. Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив. Навчальний

посібник / Довженко О., Єгорова А., Іванова Т., Міський В., Потапова В., Юричко А. / за загал. ред. О. Волошенюк, В. Іванова. — К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. — 68 с.

21. Медіаграмотність та критичне мислення в процесі викладання дисциплін комунікаційного циклу: навчальний посібник / за загал. ред. В. Іванова. Київ: Центр вільної преси, 2024. 178 с.

22. Медіаосвіта і медіаграмотність: підручник / ред.–упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. К.: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

23. Медіаосвітній комікс на заняттях у загальноосвітній та вищій школі / Навчально-методичний посібник. Волошенюк О. В., Дегтярьова Г. А., Мокрогуз О. П., Пантін О. В., Шаламов Р. В., Чорний О. В. / за редакцією Волошенюк О. В. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. — 131 с.

24. Медіаосвітній порадак для педагога професійної освіти. Навчально-методичний посібник / Зоря Ю.М., Волошенюк О.В./ За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. — Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. — 61 с.

25. Навчально-методичні матеріали проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність». Київ : IREX в Україні, 2019–2020.

26. Навчання медіаграмотності громадян. Посібник для тренерів. К.: IREX, АУП, StopFake, 2016. 200 с.

27. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія війни як основа концептуальних трансформацій медіаосвіти: від медіатравми до травмаінформованих практик. Проблеми політичної психології. 2022. № 12(26). С. 173-197.

28. Научук І.М., Коноваленко Т.В., Акулова Н.Ю. Екологія інфомедійного простору :навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с.

29. Освітні практики із запобігання інфодемії, або Як не ізолюватися від правди. Навчальний посібник / Волошенюк О. (розділ 2, 3, 5), Дегтярьова Г. (розділ 2), Каліберда М. (розділ 1), Мокрогуз О. (розділ 3), Потапова В. (розділ 4), Шаламов Р. (розділ 1) / За редакцією Волошенюк О., Євтушенко Р., Іванова В., Кулакова А. Київ: АУП, Інтерньюз-Україна, 2023.

30. Основи медіаграмотності: Навчально–методичний посібник для вчителя 8 (9) класу. Плани– конспекти уроків / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.

31. Основи медіаінформаційної грамотності для 10—11 класів. Навчальна програма / О. П. Мокрогуз, О. В. Желіба / За заг. редакцією В. Ф. Іванова. - Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. — 38 с.

32. Почапська О. І. (Не)безпека в цифровому світі. Навчальний посібник / Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 59 с.

33. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К.: Вид. центр «КУ», 1999. 308 с.

34. Практична медіаграмотність у НУШ. 5–7 класи. Навчальний посібник / за ред. Волошенюк О., Дегтярьової Г., Шаламова Р. Київ: ЦВП. 2024. — 181 с.

35. Різун В. В. Теорія масової комунікації : Підручник. К.: ВЦ «Просвіта», 2008. 260 с.

36. Степанова Н. М. STOP-стереотипи: методи їх подолання в українському суспільстві / Н. М. Степанова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. — 61 с.

37. Тексти до аудіословника «Конструктор вправ. Збірник практичних завдань з інфомедійної грамотності, інтегрованої до фахової підготовки студентів-журналістів». Колектив авторів. Відп. ред. та упоряд. Будівська Г., Дуцик Д., Тараненко О. Київ: IREX, 2022

38. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д. К.: "Плеяди", 2006. 240 с.

39. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / Укл. О.С. Ройбу; за заг. ред. О.О. Гужви. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 9–15.

ЦВП, 2020. 68 с.

40. Шотурма Н.В. Інструменти медіаграмотності та їхня роль у протидії інформаційним війнам. Європейські цінності і медійні стандарти: контекст російсько-української війни : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 року) / за ред. К.Сірінюк-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С.315-317.

41. Шотурма Н.В. Морозов Б.О. Наративи та їхня роль у безпеці суспільства та держави. Європейські цінності і медійні стандарти: контекст російсько-української війни : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 року) / за ред. К.Сірінюк-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С. 22-26.

42. Шотурма Н.В. ОСОБЛИВОСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ПОНЯТТЯ «МАНІПУЛЯЦІЯ». Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність. Матеріали II Міжнародної наукової конференції. 26-27 червня 2020 р., м. Дніпро / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. С.191-192.

31. Як розпізнати фейк? URL: <https://www.slideshare.net/NikolayShaygorodskiy/antifake-ua>

Інформаційні ресурси

Офіційний ресурс «СтопФейк». URL: <http://stopfake.org>.

Платформа медіаосвіта на сайті Академії української преси. URL: <https://www.aup.com.ua>

Відеолекцій з медіаграмотності URL: <https://examenarium.sumdu.edu.ua/promo/program/135>

Національний проєкт з медіаграмотності Міністерства культури та інформаційної політики України URL: <https://filter.mkp.gov.ua>

Онлайн-курс - Very Verified URL: <https://verified.ed-era.com/ua>

Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IH101+2021_T3/about

Інформаційна гігієна під час війни URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHWAR101+2022_T2/about

Медіаграмотність: практичні навички URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA102+2018_T3/about

Викладачі *Наталія Шотурма,
Ганна Марчук,
Галина Пристай,
Соломія Хороб,
Тетяна Шлемкевич*